

Posudek na diplomovou práci

Juraje Štubnera

Šramot smrti: *Humus* Raula Brandãa a otázky jeho překladu do slovenčiny

Diplomant si jako několikaletý frekventant semináře literárního překladu, jež obohatil o dlouhodobé přínosné srovnávání češtiny a slovenštiny, zvolil za téma diplomové práce komentovaný překlad vybraných částí jednoho z nejobtížnějších děl portugalské literatury 20. století. *Humus* Raula Brandãa nebyl dosud přeložen nejenom do slovenštiny, ale ani do češtiny, takže jde v tomto směru o práci průkopnickou, která má v komparativním ohledu význam i pro české prostředí. Posuzování překladu do slovenštiny ze strany českého pedagoga by se mohlo jevit jako iluzorní, nicméně koncepce práce se zdaleka neopírá jen o překlad sám, byť ten je jejím těžištěm. Jde v ní jednak o stanovení filologických předpokladů porozumění dílu a jeho výklad, jednak o vymezení kritérií překladu v mezích daných možnostmi cílového jazyka včetně jejich ověření v praxi. Cílem tu není toretická translatologická nadstavba, nýbrž výsledný text jako možné zúročení filologického studia. Komentovaný překlad je tu tedy chápán jako rovnocenná alternativa vědecky zaměřené práce, alternativa kladoucí důraz na budoucí využití znalostí získaných během studia v nakladatelské praxi ať už formou uměleckého překladu, nebo zasvěceného komentáře k dílu.

Práce je členěna do tří nestejně dlouhých kapitol. První má funkci takřka heslovitého stručného uvedení do autorova života a díla a vymezení jeho pozice v kontextu portugalské literatury, pokud jde o vlivy a východiska (včetně evropských) a působení na pozdější portugalské tvůrce. Tento oddíl má především informativní ráz a staví většinou na poznatcích převzatých ze sekundární literatury.

Druhá kapitola je věnována popisu a interpretaci překládaného díla *Humus*. Diplomant si všímá žánrového zařazení, základních tematických linií i formálních aspektů díla, zkoumá jeho narativní perspektivu, prostor a čas. Ze sekundární literatury se přitom snaží nejen čerpat, ale v případě potřeby s ní i polemizovat a pokouší se o interpretační zastřešení napohled roztržitého textu, který nadto od prvního k poslednímu vydání prošel podstatnými změnami. Analýza vždy vychází z citlivě přečteného konkrétního textu, jehož překladem autor práce svou argumentaci podepře. Na pole filosofie se nepouští, ale v rámci literatury se

pohybuje suverénně, pojmenuje klíčová témata a motivy i kompoziční strukturu v proměnách postupných verzí a naznačí zárodky pozdějších literárních směrů, které se k Brandãoovu dílu přihlásily. Vzhledem ke složitosti a mnohovýznamovosti prózy, která má do značné míry lyrickou povahu, nelze ani předpokládat, že výklad bude vyčerpávající, diplomant při něm nicméně osvědčil i znalosti a literárněkritické přístupy nepochybně získané na poli literatury francouzské, která má v tomto směru dlouhou tradici.

Nejrozsáhlejší, třetí kapitola je věnována překladu jako takovému. Poté co v předchozí kapitole filologickým rozбором prokázal pochopení textu v literárněhistorických i strukturních souvislostech, stanoví si zde nejprve východiska svého překladatelského přístupu, zdůvodní výběr textu a nastíní koncepci, kterou se v překladu hodlá řídit s vědomím specifických úskalí daného textu. Překlad sám zaujímá více než šedesát stran, tj. téměř osmdesát normostran, což je samo o sobě úctyhodný výkon, protože originál má parametry básnické prózy, která se mimo jiné řídí svébytným rytmem či pracuje s hláskovou instrumentací. Konkrétním problémům překladu a jejich řešení se věnuje závěrečná část třetí kapitoly, v níž se přehledně hodnotí praktická aplikovatelnost či přinejmenším aplikace zvoleného pojetí.

Závěr z práce vyvodí kritéria použitelná při překladu celého díla nejen do slovenštiny, protože se z nich v mnoha ohledech může poučit i budoucí český překladatel.

Práce má jasnou koncepci, je přehledně členěna a má velmi dobrou stylistickou úroveň. Řídí se platnými formálními doporučeními a důsledně je dodržuje (jen výjimečně unikne např. nepřeložený název díla v textu). Přehlédnutých chyb je minimum (větší jen str. 3), dotáhnout by potřebovala interpunkce. Téměř bez chyby jsou i cizojazyčná resumé.


Pokud jde o překlad sám, dosáhl v něm diplomant profesionální úrovně srovnatelné s rukopisy odevzdávanými k nakladatelské redakci. V textu sice zůstala drobná nedopatření, jakým se žádný překladatel nevyhne, ale základní poloha je dobře zvolena a věrohodně zdůvodněna. Přestože nejsem s to proniknout do všech lexikálních a stylistických nuancí slovenštiny, mohu ohodnotit plynulost, adekvátní rytimizaci a eufoničnost výsledného textu. Vzhledem ke své profesionální zkušenosti s překladem jsem schopna posoudit, kolik odborně podložené práce se za těmito promyšlenými řešeními skrývá.

Diplomant podle mého názoru plně prokázal zvládnutí tématu, jehož volba šťastně skloubila jeho přirozenou múzičnost s využitím filologických znalostí. Domnívám se, že právě tato cesta je pro určitý typ takto orientovaných studentů žádoucí a má šanci v praktickém uplatnění našeho oboru přinést výsledky rovnocenné vědecké dráze (s níž se

rozhodně nevylučuje) a přínosné pro kultivaci společnosti. Mohu jen litovat, že cílovým jazykem v tomto případě nebyla čeština, a doufat, že překlad bude dokončen a vydán.

Navrhuji hodnocení diplomové práce známkou „výborně“ a doporučuji k úvaze její přijetí jako práce rigorózní.

V Praze 16. září 2008



PhDr. Vlasta Dufková



PhDr. Eva Voldřichová Beránková, Ph.D.